

امروز در کشور ده‌ها دانشمند و استاد مبرز، صدها دانش‌پژوه و هزاران تربیت‌شده‌ی گروه‌های هسته‌ای در رشته‌های گوناگون مرتبط با این موضوع در حال فعالیتند. حالا اینها آمده‌اند تأسیسات فلان جا و فلان جا را بمباران کردند؛ مسئله این است که این علم است؛ علم از بین رفتنی نیست، علم با بمب و با تهدید و با این چیزها از بین نمی‌رود؛ این وجود دارد.

۱۴۰۴/۰۷/۰۱

حرف روز

لطفاً یوتوپیا نسازید!

حالا که آتش‌بس در غزه شروع شده، برخی تازه یادشان آمده که عینک روشنفکری بزنند و قمیز منورالفکری در کنند که کاش یحیی سنوار و محمد ضیف در اکتبر ۲۰۲۳ دست به عملیات علیه صهیونیست‌ها نمی‌زدند و غزه را به نابودی نمی‌کشاندند. بی‌گمان، واکاوی استراتژیک سال‌های گذشته ضروری است، اما نه با ساختن آرمان‌شهر از وضعیت فلاکت‌بار غزه و تبدیل کردن رهبران مقاومت به مقصران ویران‌کننده این بهشت موهوم! نظریه یا مفهوم یوتوپیا را نخستین بار توماس مور، فیلسوف و سیاست‌مدار انگلیسی، ارائه داد؛ جزیره‌ای آرمانی و خیالی که در آن عدالت کامل برقرار و از فقر، ستم و نابرابری خبری نیست.

حال که آتش جنگ متوقف شده، باید پرسید و پاسخ داد که غزه چه بود؟ و که بود؟ و کجا بود؟ بیش از این‌که با عینک این عزیزان به غزه بنگرم، دوست دارم عبارت «مگا_زندان» ایلان پایه، تاریخ‌نگار برجسته یهودی و منتقد صهیونیسم، در کتاب «بزرگ‌ترین زندان روی زمین» را در ذهن تداعی کنم. آن روزی که عملیات طوفان الاقصی در غزه شروع شد، ۹۷ درصد از منابع آبی غزه برای شرب غیرقابل استفاده و آب‌خوان ساحلی به‌عنوان منبع اصلی آب غزه، به دلیل بهره‌برداری بیش از حد، نفوذ آب دریا و درآمیختن با فاضلاب شهرک‌نشینان، غیرقابل شرب شده بود. در این میان و با نبود برق و کمبود تجهیزات پزشکی، بیمارستان‌ها به گورستان تبدیل شده بودند. طوفان الاقصی را باید در این بستر تاریخی فهمید؛ خشونت‌های سیستماتیک، حصر و تحقیر روزانه، محاصره اقتصادی خفه‌کننده، تخریب عمدی زیرساخت‌های حیاتی، خشونت‌های نظامی دوره‌ای و خیزش دو سال پیش غزه‌ای‌ها را باید در یک دوراهی پیچیده تصور کرد: مرگ تدریجی و تحقیرآمیز یا مقاومت عزتمندانه.

فریدون مشیری سال‌ها قبل سرود که «قرن ما روزگار مرگ انسانیت است / سینه‌ی دنیا ز خوبی‌ها تهی است / ... قرن «موسی چومبه» هاست». در روزگاری که به لطف خیانت کمال پاشاهای منطقه، شیخ‌های خلیج فارس و حکام فربه و خاموش جهان اسلام، در پیشاجنگ مسئله فلسطین در حال فراموش شدن بود و درمیانه‌ی جنگ تجارت و ارتباط با صهیونیست‌ها قطع نشد؛ باید انتخاب کرد. یا باید مثل سادات، عرفات و ابومازن، سلاح را بر زمین گذاشت و تحقیر را برگزید یا مثل سنوار، عاروری، ضیف، هنیه و ... ایستاد و جنگید. تاریخ هیچ‌گاه عمر مختارها، جنگلی‌ها، دلواری‌ها و ... را سرزنش نکرده، چرا که به‌درستی گفته‌اند نخل‌ها ایستاده می‌میرند.

[یعقوب ربیعی]

گزارش روز

بازگشت ارز از مسیر بازسازی سیاست ارزی

آمارهای رسمی نشان می‌دهد طی هفت سال اخیر بیش از ۲۷۰ میلیارد دلار صادرات غیرنفتی انجام شده که نزدیک به ۹۵ میلیارد دلار آن، یعنی حدود ۳۵ درصد، به چرخه رسمی اقتصاد کشور بازنگشته است. اینکه آمار ارزهای بلوکه شده توسط تحریم کنندگان نیز در این آمار لحاظ شده است یا خیر، دقیقاً مشخص نیست اما می‌توان با قطعیت گفت که بخش مهمی از این مقدار مربوط به بیش از اظهارهای و کم اظهارهای صادرکنندگان می‌باشد. ریشه‌ی این پدیده اقتصادی در تودرتوی نظام مالی و قوانین ناکارا و همچنین ساختار پیچیده تجارت خارجی کشور و البته فشارهای ناشی از تحریم‌های مالی نهفته است.

نخستین لایه از این مسئله به شرایط بیرونی بازمی‌گردد. تحریم‌های بانکی و محدودیت در نقل و انتقال پول، صادرکنندگان را وادار کرده از مسیرهای ترانستی، صرافی‌های غیررسمی و حساب‌های واسطه استفاده کنند. طبیعی است که در چنین شرایطی، بخشی از ارز صادراتی یا در خارج بلوکه شود یا با تأخیر و ریسک بالا بازگردد. اما واقعیت این است که همه مشکل در تحریم خلاصه نمی‌شود و بخشی بزرگی از آن در درون خود ماست.

در داخل، عدم اشرافیت دولت بر مسیرهای واقعی گردش ارز، تعدد سامانه‌ها و ناهماهنگی میان بانک مرکزی، گمرک و وزارت صمت، موجب شده بخشی از مسیر بازگشت ارز در هاله‌ای از ابهام قرار گیرد. از سوی دیگر، تعدد بخشنامه‌ها و بی‌ثباتی در مقررات پیمان‌سپاری ارزی باعث شده صادرکننده به جای تمرکز بر بازار، درگیر رفع تعهدات اداری شود. همچنین، فاصله میان نرخ رسمی و آزاد ارز انگیزه بازگرداندن ارز را کاهش داده و به شکل‌گیری بازارهای موازی انجامیده است.

تداوم این وضعیت، آسیب‌های زیادی ازجمله فشار بر بازار ارز و محدودیت منابع برای واردات کالاهای اساسی را به‌دنبال دارد. اما با اتخاذ تدابیر هوشمندانه، می‌توان این چرخه را معکوس کرد.

اولاً ضروری است دولت در اجرای قانون پیمان‌سپاری، رویکردی انعطاف‌پذیر و واقع‌گرایانه در پیش گیرد. یعنی صادرکننده خوش‌سابقه، شفاف و منضبط از مشوق‌های مالیاتی و تسهیلات بانکی برخوردار شود و تنها با صادرکنندگان متخلف برخورد قهری شود.

ثانیاً نظام نظارت بر مسیر بازگشت ارز باید هوشمند، متمرکز و شفاف شود تا دولت بتواند در هر لحظه بداند چه میزان ارز، در چه مسیری و با چه زمان‌بندی در حال بازگشت است.

ثالثاً دولت می‌تواند با تقویت سازوکار تهاثر کالا و توسعه پیمان‌های پولی دوجانبه، زمینه استفاده از ارزهای منطقه‌ای را فراهم کند تا هم فشار تحریم‌ها کاهش یابد و هم ارزهای صادراتی به شکل غیرمستقیم به اقتصاد برگردند. و رابعاً، اعتمادسازی و ثبات در سیاست‌های ارزی باید در صدر دستور کار باشد؛ هیچ صادرکننده‌ای در فضای بی‌ثبات و غیرقابل پیش‌بینی، سرمایه خود را به چرخه رسمی بازمی‌گرداند.

حل مسئله بازگشت ارز، در وهله اول به اعتماد متقابل میان دولت و بخش خصوصی وابسته است. اگر دولت، ثبات تصمیم‌گیری داشته باشد، فضای تجارت خارجی را قابل پیش‌بینی کند، همان صادرکنندگانی که امروز ناچار به مسیرهای غیررسمی‌اند، خود داوطلب بازگشت ارز خواهند شد.

[علی محمدی]

خبر ویژه

حزب‌الله طرح خطرناک رژیم صهیونی در لبنان را خنثی کرد

شبکه المنار از خنثی شدن یک طرح خطرناک رژیم صهیونی در لبنان خبر داد. این شبکه جاسوسی قصد داشت با انجام عملیات تروریستی، امنیت لبنان را برهم بزند. افراد بازداشت‌شده اعتراف کرده‌اند که درصدد انجام انفجار ۶ بمب در مراسم سالگرد شهادت سید حسن نصرالله بودند. دفتر اطلاع‌رسانی اداره کل امنیت عمومی لبنان اعلام کرد: «نیروهای امنیتی موفق شدند شبکه‌ای را که برای دشمن صهیونیستی فعالیت می‌کرد و در حال آماده‌سازی برای انجام عملیات‌های تروریستی و ترور شخصیت‌ها بود، شناسایی و متلاشی کنند.» یکی از بازداشت‌شدگان اعتراف کرد که این شبکه «پیش‌تر در اجرای چند عملیات ترور علیه مسئولان حزب الجماعه الاسلامیه نقش داشته است». در میان بازداشت‌شدگان «یک تبعه برزیلی، فلسطینی و دو لبنانی» حضور دارند. اداره کل امنیت عمومی لبنان تأکید کرد که «جراثیم و ابعاد کامل این پرونده پس از پایان تحقیقات منتشر خواهد شد.»

بیداری جهانی؛ راهکار مقابله با جنگ روایت‌ها

تیم اندرسون، استاد اقتصاد سیاسی از دانشگاه استرالیا، در نشست «خیزش در برابر خردکشی» خواستار همکاری گسترده رسانه‌های مستقل و ملت‌های آزاده برای مقابله با «تظاهر کشورهای غربی» و انحصار پروپاگاندای آمریکا شد. او گفت: «قتل دانشمندان ایرانی توسط اسرائیل و توجیه آن از سوی نهادهای آمریکایی نمونه‌ای از جنگ روایت‌ها است.» اندرسون تأکید کرد که رسانه‌های مستقل باید «حقایق را منتشر کنند» و از «تروریسم علمی» و تلاش برای پاکسازی نخبگان دفاعی و هسته‌ای ایران پرده بردارند. او همچنین محکومیت اقداماتی که به نظر او «عادی‌سازی نسل‌کشی در غزه و لبنان» را دنبال می‌کنند، خواستار شد. بر اساس گزارش او، «تسلط رسانه‌ای آمریکا همچنان با هژمونی دلار و شبکه‌های اطلاع‌رسانی قوی، روایت‌های جهانی را شکل می‌دهد.» او از راه‌اندازی پروژه‌ای جهانی خبر داد و گفت: «این حرکت می‌تواند جرعه بیداری جهانی را روشن کند.»

حمایت از مقاومت و قدردانی از ایران، یمن، لبنان و عراق

جنبش‌های حماس و جهاد اسلامی فلسطین در بیانیه‌ای مشترک از حمایت جمهوری اسلامی ایران، یمن، لبنان و عراق در دفاع از مردم فلسطین و قدس شریف تقدیر کردند. در این بیانیه آمده است: «ما قهرمانی مقاومت را که زیر آوارها ایستادگی کرد و با عملیات‌های منحصر به فرد، روحیه دشمن را در هم شکست، می‌ستاییم.» دو جنبش فلسطینی تأکید کردند که دشمن صهیونی، با وجود ماشین جنگی گسترده، نتوانسته اراده مقاومت را بشکند و مردم فلسطین تسلیم نخواهند شد. در ادامه با اشاره به شهادت جبهه‌های مقاومت، تصریح شد: «به برادران خود در یمن، لبنان، ایران و عراق درود می‌فرستیم؛ آنان که برای قدس شهید دادند.» این بیانیه خواستار فشار بیشتر بر اشغالگران برای پایبندی به توافقات شد. حماس و جهاد اسلامی افزودند: «حمایت ملت‌های آزاد، نشان می‌دهد که آرمان ما جهانی است و رژیم اشغالگر، منزوی‌تر از همیشه است.»

طرح جذب سرمایه‌گذاری خارجی برای خنثی‌سازی مکانیزم ماشه

وزارت اقتصاد، طرح جامع جذب سرمایه‌گذاری خارجی را برای مقابله با مکانیزم ماشه آغاز کرده است. این طرح با هدف تبدیل تهدید تحریم‌ها به فرصت، شامل بازسازی زیرساخت‌ها، تسهیل ورود فناوری و تأمین مالی پایدار است. علی مدنی‌زاده، وزیر اقتصاد، تأکید کرد: «پاسخ به مکانیزم ماشه باید پادشکننده باشد نه صرفاً مقاوم. برنامه‌ها شامل اصلاح گمرکات، هوشمندسازی فرآیندها و کاهش رسوب کالا است تا سرمایه‌گذاران خارجی با اطمینان بیشتری وارد بازار ایران شوند. همچنین، تشکیل کمیته ویژه جذب سرمایه و استفاده از فناوری‌های نوین مانند بلاک‌چین در دستور کار قرار دارد.» از دیگر محورهای مهم، تضمین بازگشت سرمایه، حمایت از شرکت‌های فناوری و همکاری با کشورهای عضو بریکس و شانگهای است. وزیر اقتصاد افزود: «هدف نهایی ما عبور اقتصاد ایران از مرحله تاب‌آوری به پادشکنندگی است. این رویکرد باعث می‌شود فشارهای تحریم به فرصت رشد اقتصادی تبدیل شود و اقتصاد کشور مقاوم‌تر و پویاتر گردد.»

علوم انسانی باید ایرانی-اسلامی شود

علی‌اکبر ولایتی، رئیس هیأت مؤسس دانشگاه آزاد اسلامی، در دیدار با رئیس جدید و مدیران استانی این دانشگاه، بر ارتقای کیفی، فرهنگی و «الهی‌شدن دانشگاه» تأکید کرد. او با گرامی‌داشت یاد شهید طهرانچی، گفت: «دکتر طهرانچی یکی از مدیران مؤمن و خستگی‌ناپذیر کشور بود که نامش در تاریخ دانشگاه ماندگار می‌ماند.» ولایتی با اشاره به لزوم بازنگری در منابع درسی اظهار داشت: «کتابی دانشگاهی درباره معماری دیدم که کل معماری را غربی معرفی کرده؛ درحالی‌که تاریخ معماری بدون معماری ایرانی-اسلامی قابل فهم نیست.» وی افزود: «دانشگاه آزاد باید در علوم انسانی با تکیه بر مبانی بومی، خلأهای موجود را پر کرده و جایگاه این علوم را در جهان ارتقاء دهد.» او همچنین تأکید کرد که دانشگاه باید با ارتقای آموزش‌های دینی، فنی و تخصصی، به الگویی علمی مانند «جندی‌شاپور» و «ربع رشیدی» تبدیل شود و در مسیر تمدن نوین اسلامی گام بردارد.

◀ سردار علیرضا تنگسیری، فرمانده نیروی دریایی سپاه، اعلام کرد: «باز بودن تنگه هرمز به تصمیم مسئولان عالی کشور بستگی دارد.» وی با اشاره به اهمیت راهبردی این گذرگاه، تأکید کرد: «آیا منطقی است دنیا از این تنگه استفاده کند و ما نه؟» سردار تنگسیری هشدار داد ورود تجهیزات هسته‌ای به منطقه می‌تواند فاجعه زیست‌محیطی ایجاد کند و ایران از منافع خود با قدرت دفاع خواهد کرد.

◀ حجت‌الاسلام حاج علی‌اکبری، امام جمعه موقت تهران، گفت: «قدرت موشکی ما به اروپایی‌ها ربطی ندارد و جزایر سه‌گانه ایرانی بوده، هست و خواهد ماند.» وی با بی‌ارزش خواندن بیانیه شورای همکاری خلیج فارس تأکید کرد: «به کشورهای منطقه می‌گوییم به جای کسانی که شما را می‌دوشند، با جمهوری اسلامی هم‌پیمان شوید.» او همچنین خواستار همکاری دولت و مردم برای حل مشکلات اقتصادی شد.

◀ مصطفی طاهری، رئیس کمیته ICT مجلس گفت: «طرح ملی هوش مصنوعی در حال بررسی در صحن مجلس است و احتمالاً ظرف دو هفته آینده به تصویب خواهد رسید.» به گفته وی، «کلیات طرح در خرداد تصویب شد و اکنون جزئیات آن در حال بررسی است.» این طرح ۱۴ ماده دارد و مطابق ماده ۶۵ برنامه هفتم توسعه تدوین شده است.

◀ موسی ابومرزوق، عضو ارشد حماس، اعلام کرد: «هیچ‌کس جرأت خلع سلاح ملت فلسطین را ندارد، چراکه این سلاح‌ها ابزار مشروع مقاومت در برابر اشغالگری هستند.» او از ادامه تلاش‌ها برای تبادل اسرا، مخالفت با حضور نیروهای رژیم صهیونی در غزه و لزوم اجماع ملی برای آینده فلسطین سخن گفت. ابومرزوق تأکید کرد: «نبرد طوفان الاقصی حق طبیعی مردم فلسطین و موجب تقویت جایگاه حماس در جهان شده است.»

◀ مهدی پیرصالحی، رئیس سازمان غذا و دارو با تأکید بر اهمیت توسعه داروهای زیستی گفت: «ایران جزو کشورهای پیشرو در حوزه بیوتکنولوژی است.» پیرصالحی، سرمایه‌گذاری در تولید داخلی داروهای بایوتک و مشتقات پلاسما را راهی برای کاهش ارزبری و افزایش صادرات دانست. وی افزود: «تکیه بر دانش بومی، مسیر خودکفایی در حوزه دارو را هموار کرده و ظرفیت تولید کشور را ارتقاء داده است.»

◀ با هدف تأمین مالی داخلی برای توسعه میادین مشترک نفت و گاز، طرح انتشار «وراق مشارکت انرژی» با تضمین صندوق توسعه ملی در دستور کار قرار گرفت. این ابزار غیردلاری با پشتوانه دارایی‌های واقعی طراحی شده و به‌گفته مقامات، «سازوکاری مقاوم در برابر تحریم‌ها» خواهد بود. جذب سرمایه‌های داخلی و ارائه تضمین بازپرداخت، از مهم‌ترین مؤلفه‌های موفقیت این طرح اعلام شده است.